

ХУДОЛІЙ Інна,

*здобувачка вищої освіти освітнього ступеня
«Бакалавр» Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник: ВЛАСЕНКО Наталія,

*кандидатка біологічних наук, доцентка
кафедри початкової освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ В ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У даній статті представлено проблемне навчання як інноваційний підхід до навчання, який набуває популярності у сфері природничих наук. Розглянуто питання сутності проблемного навчання, його переваги та недоліки. Окреслено перспективи проблемного навчання для впровадження в освітній процес початкової школи.

Ключові слова: проблемне навчання, природнича освітня галузь, молодші школярі, початкова школа, Нова українська школа.

Постановка проблеми. У сучасній освіті все більше уваги приділяють розвитку критичного мислення, самостійності та здатності розв'язати складну проблему. Традиційні методи навчання, які переважно ґрунтуються на лекціях і заучуванні теоретичного матеріалу, досить часто стають не актуальними у сучасному світі, де інформація швидко змінюється і є в доступі у великих обсягах. У природничій освітній галузі ця проблема – особливо актуальна через складність багатьох наукових концепцій, що ускладнює процес навчання та зменшує мотивацію учнів початкової школи [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проаналізувавши останні публікації, можна виділити науковців, які займалися розвитком концепції проблемного навчання, а саме: В. Оконь, А. Фурман, Т. Байбара, В. Павленко.

Тощо. Педагоги стверджують, що створення проблемних ситуацій вчителем забезпечить учням початкової школи краще засвоєння знань, умінь і навичок шляхом розвитку критичного мислення і формуванням самостійності.

Метою статті є аналіз проблемного навчання у природничій освітній галузі, виявлення його переваг та недоліків, а також перспективи використання цього методу в освітньому процесі початкової школи в умовах НУШ.

В. Оконь визначає проблемне навчання як процес, що включає створення проблемних ситуацій, формулювання проблем (з часом учні навчаються робити це самостійно), надання допомоги учням у їх вирішенні, перевірку рішень та керівництво закріпленням і систематизацією знань [3]. Сутність проблемного навчання вбачає в тому, що «учень під керівництвом вчителя бере участь у вирішенні нових для нього пізнавальних і практичних проблем у певному просторі, що відповідає освітньо-виховним цілям школи».

Т. Байбара у природничій освітній галузі сутністю проблемного навчання визначає сформовані уміння і навички учнів початкової школи, закріплені і набуті (за певних умов) нові знання про навколишній світ [4]. Проблема ситуація – штучно створена, яка моделюється вчителем у структурі змісту природничої освітньої галузі. Цей підхід стимулює учнів молодшого шкільного віку до активного пошуку нових знань і навичок, необхідних для розв'язання проблем, що розвиває їх критичне мислення і самостійність. У природничій освітній галузі найбільш поширеними прийомами створення проблемних ситуацій є :

1. Надання інформації, яка містить в собі пізнавальне протиріччя.
2. Створення розбіжності між наявними знаннями учня про предмети та явища природи, їхні взаємозв'язки, та новими фактами, що їх описують.
3. Відсутність схожості між новими і засвоєними способами діяльності, які необхідні для досягнення визначеної мети.
4. Представлення учням проблемного завдання.

Вчитель на уроках «Я досліджую світ» створює проблемну ситуацію за допомогою завдання, але для того, щоб воно стало проблемою, учні повинні проаналізувати завдання, зрозуміти його мету, якої потрібно досягти, і переконатися, що в їхньому досвіді немає готової відповіді. Якщо учні доповнюють і змінюють зміст завдання, це вказує на їхню розумову активність у створеній ситуації. Дослідження психологів довели, що проблемні ситуації викликають особливий психологічний стан учнів – зацікавленість, глибокий пізнавальний інтерес, здивування, прагнення одержати нові знання та навички.

Однією з головних переваг проблемного навчання є можливість застосування теорії на практиці. Учні початкової школи краще зрозуміють, як теоретичні концепції працюють у реальних ситуаціях, що підвищує мотивацію та інтерес до навчання. Наприклад, вивчення екологічних проблем через конкретні приклади допомагає краще зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки між об'єктами живої і неживої природи.

Другою перевагою проблемного навчання є сприяння розвитку навичок розв'язання складних проблем, що є важливим у формуванні природничої компетентності в учнів молодшого шкільного віку. Учні навчаються аналізувати проблеми, формулювати гіпотези, проводити дослідження і робити висновки на основі отриманих даних. Це підвищує їх здатність до самостійного мислення і прийняття рішень [2].

Для проблемного навчання недоліком є висока фахова компетентність вчителя, який повинен бути добре обізнаним з педагогічною теорією та вміти застосовувати її положення в практиці навчання молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Вчитель повинен мати здібності до педагогічної діяльності, високий рівень загальної культури, гуманістичний погляд; оперувати професійно-педагогічними знаннями, уміннями та технологією навчання, мати свободу творчості й розвиватися професійно.

Для того, щоб впроваджувати проблемне навчання в природничій освітній галузі, потрібно мати доступ до наукових матеріалів, лабораторного обладнання та технологій,. Це є недоліком для багатьох навчальних закладів, особливо тих, що мають обмежені фінансові ресурси. Створення сприятливого сучасного освітнього середовища (зокрема природного розвивального середовища), його оновлення для забезпечення спілкування учнів з об'єктами природи та створення необхідних умов, засобів і технологій для задоволення освітніх потреб є важливим у впровадженні проблемного навчання.

Перспективою використання цього методу в освітньому процесі початкової школи в умовах НУШ має значний потенціал для покращення якості освіти. Сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, формуються пошукові уміння в процесі власної творчої діяльності, відбувається інтеграція знань з різних предметів, підвищення мотивації до навчання, індивідуалізація навчання та підготовка до реального життя.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проблемне навчання є потужним інструментом у природничій освітній галузі, який сприяє розвитку навичок і глибокого розуміння матеріалу. Незважаючи на його недоліки, пов'язані з його впровадженням, переваги проблемного навчання роблять його вартим уваги та інтеграції у навчальні програми. Важливо, щоб освітні установи підтримували вчителів у цьому процесі та забезпечували необхідні ресурси для успішного впровадження проблемного навчання.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.
2. Мелаш В. Д. Варениченко А. Б. Теоретичні засади формування природничої компетентності молодших школярів в реаліях Нової української школи. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка, 2 (23). 2019. С. 69-74.

3. Павленко В. В. Проблемне навчання: становлення, сутність, перспективи. Цілі та результати освітніх реформ: українсько-польський діалог: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 травня 2013 р. К.: Київ. ун-т Б. Грінченка, 2013. С.126-134.

4. Теорія та методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі (для змішаного навчання): навчально-методичний посібник / автор-уклад. Т. В. Філімонова. Миколаїв: СПД Румянцева, 2024. 268 с.

ШЕВЧЕНКО Володимир,

*здобувач третього освітньо-наукового рівня
«Аспірантура» ПВНЗ “Європейський Університет”*

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Значення раннього навчання інформатики для майбутньої професійної діяльності важко переоцінити. Цифрова грамотність стала однією з ключових компетенцій, необхідних для успішного кар'єрного розвитку в сучасному світі. Початкове ознайомлення з основами інформатики допомагає дітям розвивати критичне мислення, аналітичні здібності та вміння вирішувати проблеми, що є фундаментом для опанування складніших технологій у майбутньому.

Метою цих тез є дослідження проблем та перспектив використання ігрових технологій для навчання інформатики у початковій школі.

Актуальність використання ігрових технологій для навчання інформатики у початковій школі є дуже високою. Сучасні діти живуть у цифровому світі, де знання інформатики стає необхідністю. Ігрові технології роблять навчання цікавим і доступним, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Рання підготовка в галузі інформатики допомагає формувати важливі навички, такі як критичне мислення, вирішення проблем та робота в команді. Це сприяє формуванню